

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar, Riksantikvarieämbetets rapport "Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena", ert dnr Ku2015/02346/KL

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanland stödjer de slutsatser och förslag som framgår av remissen. Det är viktigt att det blir förtydliganden i kulturmiljölagen rörande begrepp såsom kyrkobyggnad, kyrkotomt och begravningsplats och att det skapas en större samstämmighet mellan kapitlets olika bestämmelser samt att länsstyrelsernas tillsynsansvar tydliggörs. Det underlättar även ensad tillämpning länsstyrelserna emellan.

Länsstyrelsen delar Riksantikvarieämbetets bedömning att det finns ett stort behov av att frågan om kyrklig övertalighet utreds av en oberoende part inom en snar framtid. Samtidigt bör frågan om det generella skyddet beröras.

Länsstyrelsen delar Riksantikvarieämbetets syn på att erforderliga resurser och tillgång till kunskap och kompetens är de viktigaste faktorerna för att syftet med 4 kap. KML ska uppnås inom ramarna för en rättsäker tillämpning.

Länsstyrelsen vill framhålla att föreskrifterna om kyrkliga kulturminnen och vägledningen till 4 kap. KML behöver utvecklas utifrån de lagändringar som föreslås, särskilt med avseende på följande aspekter:

- "medvetet gestaltad vegetation" och kopplingen till miljöbalkens bestämmelser om biotopskyddet,
- "antikvarisk medverkan" och vilka krav som kan ställas på kompetens,
- proceduren kring fastställelse av kyrkotomt
- "kulturhistoriskt värde"

Synpunkter på 2. Författningsförslag

4 kap. 2, 3, 9, 13 och 17 §§ KML

Länsstyrelsen ser positivt på förslag till nya definitioner av centrala begrepp som "kyrkobyggnad", "kyrkotomt" och "kulturhistoriskt värde" och att nya bestämmelser om "antikvarisk medverkan" och "medvetet gestaltad vegetation" har lagts till liksom den ökade tydligheten om ansvarsfördelning.

Definitionen av begreppet kyrkobyggnad innebär att det endast är kyrkor som omfattas av tillståndsplikt som också omfattas av KML:s vård- och underhållsplikt. Det klargör också att Länsstyrelsens tillsynsansvar begränsas till de kyrkor som omfattas av tillståndsplikt.

Det är bra att ”medvetet gestaltad vegetation” har lagts till de objekt som omfattas av bestämmelserna för kyrkotomt och begravningsplats. Tillståndsärenden som rör det gröna kulturarvet är en återkommande och ibland komplicerad fråga i relation till miljöbalkens bestämmelser om biotopskyddet.

En tydligare definition av begreppet ”kyrkotomt” välkomnas av Länsstyrelsen. För närvarande saknas en tydlig skrivning motsvarande de som finns för kyrkobyggnad respektive begravningsplats. Länsstyrelsen ställer sig frågande till varför ”utvidgning av kyrkotomt” har utgått i ändringar som alltid kräver tillstånd. Jämför 13 § begravningsplats, där bestämmelsen finns kvar.

Det är bra att bestämmelse om avgränsning av kyrkotomt föreslås läggas till. Föreslagen lydelse av 4 kap. 2 § motsvarar den för fastställelse av fornlämningsområde enligt 2 kap. 2 §. Länsstyrelsen menar att det finns behov av att klargöra hur proceduren kring fastställelse av kyrkotomt ska gå till. Länsstyrelsen föreslår att skrivelse i föreskrift eller vägledning harmoniseras med villkor 2 F, Svenska kyrkans villkor för kyrkoantikvarisk ersättning.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till att begreppet ”väsentlig ändring” utgår och ersätts av ”påverkan på kulturhistoriskt värde”, ett begrepp som harmonierar med inledande bestämmelse i 4 kap. KML. Vad ”kulturhistoriskt värde” kan innebära och vem som avgör vad som är kulturhistoriskt värdefullt bör utvecklas i föreskrifter eller vägledning för tillämpning av 4 kap. KML.

Ett förtydligande av vilka krav på kompetens som kan ställas på antikvarisk medverkande bör finnas i föreskrifter eller vägledning. En jämförelse kan göras med Boverkets föreskrifter, certifiering av sakkunnig avseende kulturvärden.

Det finns en svårighet att tillämpa bestämmelserna om att vidta rättelse eller avbryta pågående åtgärder då det inte är möjligt att förena beslut enligt 4 kap. 17 § med villkor, som t.ex. antikvarisk medverkan. I förslaget ingår inte någon förändring av paragrafen utan det menas att ett föreläggande ska vara så tydligt och specifikt som möjligt. Länsstyrelsen anser fortfarande att det finns behov av att kunna förena ett föreläggande om rättelse eller avbrytande av pågående åtgärder med detaljerade krav. Paragrafen skulle lämpligen kunna kompletteras med en skrivning som motsvarar den i 4 kap. 3 § sista stycket.

Synpunkter på 4.2.2 Tillståndsansökningar och beslut

Villkorade beslut, med krav på att kompletterande handlingar, t ex detaljerade arbetshandlingar, ska skickas till Länsstyrelsen innan arbetena får påbörjas, behöver inte nödvändigtvis ses som en brist i beslutsunderlaget, utan som en del i processen för att komma vidare i ärendet. Sådana villkor kan ställas när det finns ett tillräckligt bra underlag där huvuddragen är väl förankrade.

Länsstyrelsens uppfattning är att situationen med inkompleta ansökningar inte har förbättrats i någon större utsträckning. Orsaken bedöms dock inte vara bristande tillämpning av föreskrifterna utan främst brister i förvaltarkompetensen hos församlingarna.

Synpunkter på 6.1.1 Förteckning över tillståndspliktiga objekt

Det är önskvärt med ett förtydligande av vad som skiljer en nationell förteckning över kyrkliga kulturminnen från en regional förteckning. Länsstyrelsen menar att det endast bör finnas en nationell förteckning där det går att göra regionala utsök. Jämför FMIS som är ett centralt register över landets fornlämningar. Länsstyrelsen delar synen att Riksantikvarieämbetet bör föra den nationella förteckningen över kyrkliga kulturminnen, genom Bebyggelseregistret. Redan idag finns en bestämmelse i Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen att länsstyrelserna ska föra en regional förteckning. I praktiken innebär det att länsstyrelserna kan göra ett utsök via Bebyggelseregistret över skyddade kyrkor och kyrkotomter, men inte skyddade begravningsplatser eftersom dessa inte har registrerats i Bebyggelseregistret. Länsstyrelserna bör kunna anmäla ändringar och nya objekt till Bebyggelseregistret.

I detta ärende har biträdande länsråd Karin Bergkvist beslutat. Antikvarie Ebba Gillbrand har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också samhällsbyggnadsdirektör Gunilla Holmquist och länsantikvarie Åke Johansson deltagit.

Karin Bergkvist

Ebba Gillbrand